

Марія Бліхар, к. е. н.

Національний університет «Львівська політехніка», Україна

ФІНАНСОВО-ПРАВОВА ПРИРОДА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Mariia Blikhar, PhD in Economics

National University «Lviv Polytechnic», Ukraine

FINANCIAL AND LEGAL NATURE OF INVESTMENT ACTIVITY

The article is devoted to public finances (both state and local); due to the fact that for any type of economic relations the main purpose of the state is to provide financial resources for those needs that can not be fulfilled through the market mechanism, i.e. through supply and demand. This issue is particularly acute in connection with the apparent necessity in recent years to change orientations of national economy with expectation of foreign investments, development of economic and legal foundations of domestic investment. Implementation of social ideas of Ukrainian legislator, aimed to achieve a balance of interests, is complex improvement of economic, social, political and legal relations at all levels, where they arise. This particularly concerns business and economic interests, as well as the interest of society as a whole social community and a person.

Key words: public finance, investment relations, investment activity, financial and investment legal relations, public financial management.

Постановка проблеми. Одним із актуальних пріоритетних напрямів у розвитку науки фінансового права акцентується дослідження природи фінансової діяльності держави та виявлення особливостей правового регулювання в інвестиційній сфері.

Стан дослідження. Питання фінансової діяльності держави, її сутності та правового регулювання перебували і перебувають в центрі уваги дослідників проблем фінансового права, оскільки названі категорії є кардинальними, що лежать в основі методології даної науки. Теоретичним та практичним питанням фінансового права присвячено чимало праць вітчизняних та зарубіжних учених, а саме: Є.О. Алісов, Л.К. Воронова, О.О. Дмитрик, С.І. Іловайського, М.П. Кучерявенка, О.П. Орлюк, О.А. Лукашев, А.С. Нестеренко, А.А. Нечай, В.М. Опаріна, Є.Д. Соколова та ін.

Виклад основних положень. Інвестиційні правовідносини можуть складатися як на приватно-правовому, так і на публічно-правовому рівні. У першому випадку інвестиційно-правові відносини регулюються нормами цивільно-правової та господарсько-правової галузей. Однак, як зазначає С. Запольський, таке комплексне правове утворення як інвестиційне право має у своєму складі фінансово-правові норми у якості системо утворюючих, а публічне начало, притаманне нормам інвестиційного права, визначає зміст і сутність інвестиційної діяльності в цілому¹. Відтак, відносини інвестиційної діяльності, у яких бере участь держава, характеризуються публічною складовою.

Знаний український дослідник публічно-правового аспекту інвестиційної діяльності Д. Кравцов зауважив, за умови коли інвестиційні правовідносини врегульовані нормами фінансового права, тобто є своєрідним різновидом фінансових правовідносин, їм властиві риси публічних правовідносин². Тому як частина фінансового права, інвестиційна діяльність розглядається у якості публічної діяльності держави. Публічно-правовий аспект інвестиційної діяльності представлений фінансовими правовідносинами, які регулюються сукупністю норм однойменної галузі права.

¹ Бельский, К.С., Запольский, С.В., Горбунова, О.Н. (2011). *Финансовое право: учебник*. Москва: Волтерс Клувер, 689–690.

² Кравцов, Д.В. (2007). Фінансові правовідносини у сфері інвестиційної діяльності. *Актуальні проблеми держави і права*. Одеса: Юрид. л-ра, 433.

Публічність державної влади є однією з її ознак, до котрих також належать об'єднання населення за територіальним принципом, здійснення її спеціальним апаратом, а також суверенітет, зокрема, монополія на примус і прерогатива законотворення¹.

Розгорнутий перелік «підстав публічності влади» як ознаки держави подає теоретик права М. Марченко. По-перше, публічна влада є предметно-інституційним втіленням, реалізацією об'єктивних суспільних потреб; по-друге – навіть на офіційному рівні вона виступає і діє завжди від імені суспільства, народу, нації. По-третє, за своїми призначенням, цілями, завданнями та функціями вона діє і покликана діяти в інтересах суспільства. По-четверте, вона відкрита і доступна суспільству².

Як зазначає дослідник проблеми публічності влади В. Чиркін, територіальні колективи мають «спільний», публічний характер. Їх існування пов'язане не з ідейним переконанням їх членів, а з тими чи іншими сторонами життєзабезпечення цього колективу. Найбільшим територіальним публічним колективом є державно-організована спільнота. Тут вирішуються життєво важливі для людей питання, існує державне управління, для чого створюються спеціальні органи. Публічну владу вчений розглядає як явище, стан і відношення. Як явище публічна влада відрізняється від впливу; як стан – покликана виражати і захищати спільні інтереси територіального публічного колективу, для чого вона володіє здатністю публічного примусу. Як відношення публічна влада характеризується не родинними зв'язками, а суспільними, соціальними відносинами, які виникають на базі спільних інтересів у зв'язку з потребами життєзабезпечення колективу людей. Зворотній зв'язок між суб'єктом і об'єктом управління (або публічне управлінське відношення) полягає у тому, що вплив суб'єкта, котрий володіє публічною владою, в кінцевому підсумку належить територіальному публічному колективу в суспільних інтересах³.

Необхідність публічної влади є об'єктивно зумовленою. Суспільство реально зацікавлене і потребує діяльності панівної верхівки, котра полягала б в управлінні ним в ім'я забезпечення інтересів держави та прав окремого індивіда. Будь-яка норма права, – як зазначає автор монографії на тему соціальних основ права Г. Мальцев, – встановлюється в публічному інтересі, усе приватне отримує визнання, підтримку і захист законодавства, якщо воно відповідає, або не суперечить суспільному, тобто публічному інтересу. Правопорядок, як зауважує автор, в цілому є публічним явищем, котре у сфері правотворчості дає публічну санкцію на автономні дії, трансформує їх в юридичні, тобто в публічні інститути для того, аби на стадії правозастосування відкрити повний простір і дати широку свободу для реалізації публічно санкціонованих приватних інтересів⁴.

Процеси і явища, котрі потребують публічно-правового регулювання, зароджуються в різних сферах життя суспільства, держави і громадянина. Визрівають потреби, задоволення котрих відповідає соціальним інтересам. Щодо публічного права, тут маються на увазі загальні потреби, відносини, інтереси, без забезпечення котрих неможливе задоволення як особистих інтересів, так і загальнозначущих, публічних інтересів суспільства в цілому⁵.

Фінансові повноваження в процесі реалізації публічної влади – провідний напрямок публічної управлінської діяльності держави. Фінансова діяльність держави, у свою чергу, як зазначають у літературі, ґрунтується на принципах публічного характеру, розподілу функцій між представницькими та виконавчими органами влади, пріоритетності публічних видатків щодо прибутків казни, фінансування безпеки держави, єдності фінансової діяльності та грошової системи держави, соціальної спрямованості, плановості, гласності⁶.

Об'єктивна сутність фінансової діяльності держави в підручнику під редакцією В. Нагребельного пояснюється тим, що ефективна реалізація державою своєї національної і міжнародної політики, програм внутрішнього економічного і соціального зросту, забезпечення

¹ Четвернин, В.А. (2003). *Введение в курс общей теории права и государства*: учебное пособие. Москва: Институт государства и права РАН, 63.

² Марченко, М.Н., Жуков, В.Н. (2004). *Теория государства и права*: учебник. Москва: Зерцало, 53.

³ Чиркин, В.Е. (2005). *Система государственного и муниципального управления*: учебник. Москва: Юристъ, 26, 28, 30.

⁴ Мальцев, Г.В. (2011). *Социальные основания права*. Москва: Норма, 357.

⁵ Косаренко, Н.Н. (2010). *Правовое обеспечение публичных интересов в сфере страхования*: Монография. Москва: Волтерс Клувер, 6.

⁶ Зюнькін, А.Г. (2003). *Фінансове право: Опорний конспект лекцій*. Київ: МАУП, 9.

національної безпеки не є можливими без наявності власної грошової одиниці і фінансового механізму. Тому фінансова діяльність держави є об'єктивною за своєю сутністю, являє собою процес планомірного утворення, розподілу, перерозподілу і використання централізованих і децентралізованих фондів грошових коштів, що забезпечують виконання державою своїх завдань і функцій. Іншими важливими рисами фінансово-правових відносин, як зазначається, є те, що вони існують у сфері фінансової діяльності з метою утворення необхідних суспільству грошових фондів, тобто мають організаційний характер, а також те, що об'єктом цих відносин завжди є гроші або грошові зобов'язання, пов'язані з утворенням і використанням грошових фондів. Водночас, не всі грошові відносини, в яких беруть участь органи державної влади, є фінансовими. Частина з цих відносин регулюються іншими галузями права. Фінансове ж право регулює відносини, що виникають у зв'язку з рухом публічних грошових фондів¹.

До ознак фінансової діяльності держави відносять базовість на фінансовому плані, пов'язаність з акумуляцією доходів і проведенням необхідних витрат, а також реалізацію у правовій формі².

Однією з важливих ознак держави як публічного інституту є власна грошова одиниця та фінансова система. Фінансові інструменти в літературі розглядають як основний засіб досягнення цілей держави, і відповідь – чому, проста: бо органи влади і управління, які представляють державу, на відміну від інших суб'єктів ринку, володіють особливими правами і привілеями – правом примусу на основі закону. Держава встановлює і підтримує економічний порядок, захищає права інших суб'єктів, і для реалізації цих прав та інших функцій, делегованих суспільством, держава акумулює державні фінансові ресурси на основі законної виїмки (оподаткування) доходів інших суб'єктів ринкових відносин³.

Потреби суспільства держава покликана забезпечити як публічний виборний інститут. У цьому сенсі вона зобов'язана постійно і неухильно реалізувати функції із планомірного і цілеспрямованого утворення, розподілу та використання державних централізованих та децентралізованих грошових фондів, тобто фінансову діяльність. У цьому зв'язку слід згадати про існуючий в літературі термін «публічні фінанси», яким охоплюється два види фінансів: державні та місцеві. У той час коли вплив на економічний і соціальний розвиток місцевих утворень здійснюється за допомогою місцевих фінансів, через державні фінанси держава впливає на свій економічний та соціальний розвиток; вони існують стосовно грошей, зумовлені управлінською функцією держави, є перерозподільними відносинами у сфері сукупного суспільного продукту. Регулююча функція фінансів полягає у втручанні держави у процес відтворення; в цілях регулювання застосовують фінансове і бюджетне планування. Окрім розподільчої і регулюючої функцій, публічні фінанси відображають процес відтворення в цілому та окремі його стадії за посередництвом фінансових ресурсів і фондів, тобто характеризують його кількісну сторону, що дозволяє контролювати утворення, розподіл та використання фінансових ресурсів шляхом здійснення фінансового контролю⁴.

З розглянутих вище положень науки випливає, що фінансова діяльність держави, як і її діяльність за іншими суспільно-значимими напрямками, опирається на публічність державної влади як на її визначальну ознаку. Адже фінансування народної життєдіяльності – об'єктивна суспільна необхідність, яку реалізує державно-владний апарат в цілях народної спільноти, яка проживає на території держави. Ця необхідність, знову ж таки, зумовлена реальними умовами буття суспільства, не залежними ні від волі цієї спільноти, ні від волі панівної верхівки, яка її очолює. Цими об'єктивними умовами продиктовано, що завдання, які стоять перед державою в даний конкретний історичний період, не можуть бути реалізовані без фінансів і їх раціонального використання. Товарно-грошовий характер суспільних відносин не залишає членам держави як територіально-

¹ Нагребельний, В.П., Чернадчук, В.Д., Сухонос, В.В. (2003). *Фінансове право України. Загальна частина*: навчальний посібник. Харків: Одісей, 21, 24.

² Савченко, Л.А., Цимбалюк, А.В., Шкарупа, В.К., Глух, М.В. (2001). *Фінансове право*: навчальний посібник. Ірпінь: Академія ДПС України, 6.

³ Мацкуляк, И.Д. (2007). *Государственные и муниципальные финансы*: учебник. Москва: Изд-во РАГС, 148.

⁴ Нагребельний, В.П., Чернадчук, В.Д., Сухонос, В.В. (2003). *Фінансове право України. Загальна частина*: навчальний посібник. Харків: Одісей, 8–10.

організованій громаді іншого вибору, аніж вступати у фінансові відносини, єдиним легітимним управлінським важелем яких є такий абстрактний публічний суспільний інститут, як держава, яка діє в особі органів, наділених нею ж відповідними повноваженнями. Як публічна категорія, свій прояв фінанси отримують тоді, коли держава у правовій формі здійснює цілеспрямований планомірний поділ суспільних благ у вигляді видатків грошових коштів для забезпечення функціонування різних сфер суспільного буття.

Враховуючи конфлікт інтересів соціальної справедливості і ринкових відносин, законодавцем в Законі України «Про інвестиційну діяльність» встановлено, що метою інвестування є досягнення певного соціального ефекту. Вказівка законодавця на таку мету інвестицій – логічне закладення на правовому рівні соціальної ідеї, яка лежить в основі інвестиційної діяльності нарівні з економічною ідеєю.

Таким чином інвестиції в широкому розумінні мають соціальну спрямованість, яка полягає у створенні перспектив для соціального захисту найбільш вразливих верств населення, розвитку науково-технічного прогресу, стимулюванні задоволення підвищеного суспільного запиту на певні товари і послуги, поглибленні духовно-ідеологічного змісту нації.

Законодавчий акцент на соціальному призначенні інвестицій є виправданим і логічним, адже саме держава повинна виступати тим важелем управління, котрий встановлює “правила гри” на інвестиційному ринку і межі капіталізації інвестиційного процесу з метою присікти ті дії суб'єктів інвестиційної діяльності, що можуть послабити або звести нанівець запитуваний суспільством соціальний ефект від вкладення цінностей.

Серед завдань соціальної політики держави, у літературі, зокрема, значаться гармонізація суспільних відносин, узгодження інтересів і потреб окремих груп населення з довгостроковими інтересами суспільства; створення умов для підвищення матеріального благополуччя громадян, забезпечення рівності соціальних можливостей, соціального захисту всіх громадян і їх основних гарантованих державою соціально-економічних прав, в тому числі підтримка малозабезпечених груп населення; розвиток галузей соціального комплексу, таких як освіта, охорона здоров'я, наука, культура, житлово-комунальне господарство тощо¹.

В теорії фінансів виділяють три напрями здійснення соціально-економічного гарантування. Перший – гарантувати кожному мінімального рівня заробітної плати, її індексацію, помірні податки і невтручання у підприємницьку діяльність. Другий – задоволення пріоритетних потреб суспільства, які держава не може довірити кожному громадянину самотійно, і третій – вирівнювання рівнів життя окремих груп населення². Досягнення успіхів за означеними напрямками, а особливо – останнім, і мають стати цілями публічної роботи державного апарату в фінансово-інвестиційній сфері.

В контексті збалансування інтересів як мети ефективного регулювання інвестиційної діяльності слід зауважити, що власне соціальна функція держави покликана усувати або пом'якшувати можливу соціальну напругу та розгорнути творчий потенціал суспільства. Вкладення в людину – в освіту, культуру, охорону здоров'я, – як слушно зазначають у літературі, – є найприбутковішим бізнесом. Цим і відрізняються стрімко прогресуючі країни – вони знаходять можливість бюджетних вкладень в людину, забезпечуючи вільний розвиток, залучення до активної діяльності, і звідси – достойне життя, захищеність незатребуваних верств населення³.

Стратегічною метою втручання держави у процес поділу фінансових засобів є недопущення занепаду людського ресурсу, адже саме людина є джерелом суспільного прогресу, багатства і процвітання держави. Постійне якісне зростання людського потенціалу в країні реалізується через фінансову підтримку незаможних верств населення, вкладень в освіту, наукові дослідження, сучасні суспільні реформи, прищеплення здорового способу життя, засоби відповідної пропаганди, формування й утримання тих структурних одиниць в системі органів влади, на котрі було б покладено усі ці функції та низку інших заходів.

Оскільки перерозподіл доходів у суспільстві В. Кушлін вважає однією з функцій держави

¹ Морозова, Т.Г., Дурдынев, Ю.М., Тихонов, В.Ф. (2002). *Государственное регулирование экономики*: учебное пособие. Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 48.

² Василик, О.Д., Павлюк, К.В. (1997). *Державні фінанси України*: підручник. Київ: Вища школа, 193.

³ Борисов, Г.А. (2007). *Теория государства и права*: учебник. Белгород: Изд.-во БелГУ, 82.

власне у ринковій економіці¹, то таке його здійснення, що спрямоване на підвищення якості забезпечення соціальної сфери суспільства та покращення рівня життя незаможних верств населення не повинно розцінюватись у якості соціалістичної «зрівнялівки» або явища, котре суперечить економіці ринку, а натомість має розглядатись як процес, який цілком узгоджується з ідеологією і практикою втілення засад ринкової економіки.

У ході перерозподілу доходів як суспільної власності і суспільного надбання на першому місці серед функцій сучасної демократичної держави, на відміну від класової, є всемірне й неухильне забезпечення реалізації основних прав і свобод людини і громадянина. Ця функція об'єктивно має пріоритетне значення, оскільки всі інші напрямки діяльності підпорядковуються цій головній функції й покликані створювати гарантії реалізації прав і свобод в соціально-економічній, правовій та іншій сферах життя².

В той час коли економічний ефект від реалізації інвестиційних проектів розглядається як критерій, який характеризує раціональність дій, які виконуються у ході реалізації проекту, соціальні результати відображають вклад проекту в покращення соціального середовища, і, в кінцевому підсумку, - в покращення якості життя. Якість життя характеризується такими оцінками як рівень, спосіб життя, а також здоров'я і тривалість життя. Рівень життя – це доходи населення, його забезпеченість товарами і послугами споживчого значення, ціни і тарифи на товари і послуги; вживанням населенням продуктів харчування тощо. Спосіб життя – це зайнятість населення, підготовка кадрів, забезпечення населення об'єктами освіти, культури і мистецтва, охорони здоров'я, спорту, транспортного обслуговування, включаючи соціальну безпеку. Здоров'я і тривалість життя – це покращення умов праці, розвиток сфери охорони здоров'я, рівень обслуговування³.

Досягнення високих показників у зазначених сферах соціального життя і має стати найвищою метою публічно-владної діяльності, а інвестиційно-фінансові відносини – ефективним засобом її реалізації. Адже держава не існує сама для себе, а діяльність владного апарату лише у власних інтересах можлива у класових, нерозвинених і недемократичних суспільствах. Натомість держава як організація публічної влади в особі її апарату є соціально відповідальною перед суспільством, яке делегувало повноваження цьому апарату. Тому держава в особі публічного апарату в своїй діяльності повинна керуватись не лише метою забезпечення дотримання фінансового правопорядку, а ставити собі за стратегічну ціль всебічний суспільний поступ, який, у свою чергу, не є можливим без забезпечення нормального функціонування і розвитку кожного індивіда, окремої людини як найвищої соціальної цінності, якою може володіти держава.

Водночас у літературі, присвяченій інвестиційній діяльності, довелося зіткнутися з «глибоким переконанням» автора в тому, що «вкладенням завжди має протистояти оплатний здобуток, в іншому випадку вони економічно недоцільні і не можуть бути віднесені до інвестицій⁴».

Означена точка зору, очевидно, виходить виключно із «бізнес-розуміння» інвестицій і повністю нівелює соціальний ефект від інвестування, досягнення якого повинна прагнути кожна демократична, соціальна і правова країна.

Публічно-правова діяльність держави в фінансово-інвестиційній сфері – це діяльність державно-владна. Її можна протиставити не лише правовідносинам, які складаються між інвестором — юридичною особою приватного права лише з метою одержання прибутку і державою, а й економічним апетитам державно-владного механізму. До того ж, державне господарство надає суспільству здебільшого послуги безоплатно, в тому сенсі, що воно не розраховується з кожним громадянином за сукупність послуг, які останній отримує від державної діяльності. Лише у виняткових випадках держава стягує пряму винагороду за свої послуги⁵.

В той же час, як зазначає відомий дослідник інвестицій Б. Кузнецов, під справедливим розподілом доходу між членами суспільства не слід розуміти «зрівнялівку», що призвела економіку

¹ Кушлин, В.И. (2005). *Государственное регулирование рыночной экономики*: учебник. Москва: Изд-во РАГС, 53.

² Борисов, Г.А. (2007). *Теория государства и права*: учебник. Белгород: Изд.-во БелГУ, 82.

³ Касьяненко, Т.Г., Маховикова, Г.А. (2009). *Инвестиции*: учебное пособие. Москва: Эксмо, 48–49.

⁴ Антипова, О.М. (2007). *Правовое регулирование инвестиционной деятельности (анализ теоретических и практических проблем)*. Москва: Волтерс Клувер, 21.

⁵ Иловайский, С.И. (1904). *Учебник финансового права*. Одесса: типография А.Ф. Соколовского, 8.

у 80-х роках до деградації¹». Тому слід визнати, що непомірне, всеохоплююче втручання держави у процес розподілу фінансових ресурсів несумісне з економікою ринку. Таке втручання здатне породити серед населення трудову лень, пригальмувати ріст економіки.

Враховуючи зазначені застереження, не слід забувати, що держава передусім є соціальним інститутом, який діє заради суспільного блага, заради інтересу людини як найвищої цінності, якою вона володіє.

У зв'язку з соціальною функцією і соціальним призначенням держави немає жодних сумнівів, що функціональна спрямованість діяльності держави як публічного інституту в фінансово-інвестиційних правовідносинах є значно ширшою за досягнення максимального економічного ефекту, «оплатний здобуток» від інвестицій.

Одним із основних призначень держави є забезпечення прав і свобод людини, в тому числі шляхом зацінення такого ефективного інструмента підвищення її благополуччя, як інвестування у різні сфери народної життєдіяльності. До ознак прав людини відносять виникнення і розвиток на основі природної і соціальної сутності людини, визнання їх вищою соціальною цінністю, безпосередня дія, невідчужуваний характер, а також те, що вони виступають необхідною частиною права, являють собою принципи взаємовідносин між людьми і державою, а їх визнання і захист є обов'язком держави².

Інвестування «в людину» як найвищу соціальну цінність, якою володіє держава, має в Україні правові передумови. У Конституції України – нормативному документі, який має в нашій країні найвищу юридичну силу і норми якої є нормами прямої дії, зазначено, що людина в нашій державі визнається найвищою соціальною цінністю. Шляхом фінансування соціальних програм із власного бюджету через розвиток інвестицій на освіту, охорону здоров'я, пенсійне забезпечення, виплати із безробіття, соціальний захист недержавних фінансових засобів і одночасно через розвиток усієї ринкової інфраструктури отримання доходів в суспільстві відбувається опосередкований вплив ліберальної моделі соціальної держави на соціальні відносини³.

В основі цього впливу перебуває законодавче забезпечення. Зокрема, потреба сталого розвитку суспільства шляхом підготовки конкурентоспроможного людського капіталу, відповідно до п. 1 ч. 2 ст. 3 Закону України «Про вищу освіту» є одним із принципів державної політики у сфері вищої освіти. В означеному законі також передбачені засади інвестування в освіту громадян шляхом державної підтримки підготовки фахівців з вищою освітою для пріоритетних галузей економіки, фундаментальних і прикладних наукових досліджень тощо⁴. Створення умов для творчого розвитку особистості, підвищення культурного рівня, естетичного виховання громадян, згідно ч. 1 ст. 3 Закону України «Про культуру», є однією із засад політики України в частині культури⁵. Як зазначається в літературі, одним із факторів економічного і соціального прогресу суспільства є зміст освіти і він має бути орієнтованим на забезпечення самовизначення особистості, створення умов для самореалізації, розвиток суспільства, зміцнення, вдосконалення правової держави⁶.

Також соціальна мета інвестицій втілюється, зокрема, у адресному наданні державою пільг тим інвесторам, що провадять діяльність у соціально значимих сферах суспільного буття. Передусім, за ч. 2 ст. 11 Закону України «Про інвестиційну діяльність», ними є соціальна сфера, покращення технічного оснащення виробничого процесу, введенні новацій тощо, програми з усунення наслідків катастрофи в Чорнобилі тощо. Інвестування в соціальну сферу передбачено також законами України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», «Про соціальний захист дітей війни» та цілою низкою інших актів діючого законодавства.

¹ Кузнецов, Б.Т. (2010). *Инвестиции: учебное пособие*. Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 5.

² Малько, А.В. (2010). *Теория государства и права в схемах, определениях и комментариях: учебное пособие*. Москва: Проспект, 40.

³ Рассолов, М.М., Малахов, В.П., Иванов, А.А. (2011). *Актуальные проблемы теории государства и права: учебное пособие*. Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 389.

⁴ Закон про вищу освіту 2014 (Верховна Рада України). *Офіційний сайт Верховної Ради України*. <<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>> (2015, листопад, 13).

⁵ Закон про культуру 2010 (Верховна Рада України). *Офіційний сайт Верховної Ради України*. <<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2778-17>> (2015, листопад, 13).

⁶ Кузнецова, И.А. (2008). *Государственное и муниципальное управление: конспект лекций*. Москва: Эксмо, 119.

Висновки. Реалізація соціальних ідей українського законодавця з метою досягнення балансу інтересів є складним процесом вдосконалення системи економічних, соціальних, політичних, правових відносин на всіх рівнях, де вони виникають. Йдеться як про інтерес конкретного бізнесу, так і економічний інтерес держави, а також інтерес суспільства загалом як соціальної спільноти і окремого індивіда як людини. Відтак, досягнення балансу інтересів як мета ефективного регулювання інвестиційної діяльності – безперервна та послідовна науково- та законодавчо обґрунтована робота з фінансово-економічним підтекстом. Питання балансу інтересів держави, інвесторів і суспільства в інвестиційній діяльності є тим питанням діяльності держави, яке не можна вирішити одним кроком в фінансовій, економічній чи соціальній сфері. Реалізуючи себе як публічно-правовий інститут панівна верхівка країни покликана безперервно здійснювати пошук раціональних шляхів до найбільш прийняттого задоволення потреб різних верств населення та держави.

References

- Antypova, O. M. (2007). *Pravovoe regulirovanie investycionnoj dejatel'nosti (analiz teoreticheskikh i prakticheskikh problem)*. Moskva: Volters Kluver.
- Belskyj, K. S., Zapolskyj S. V., Gorbunova, O. N. (2011). *Fynansovoe pravo: uchebnyk*. Moskva: Volters-Kluver.
- Borysov, G. A. (2007). *Teorija gosudarstva i prava: uchebnyk*. Belgorod: Yzd.-vo BelGU.
- Vasylyk, O. D., Pavljuk, K. V. (1997). *Derzhavni finansy Ukrainy*. Kiiv: Vyscha shkola.
- Zakon pro kulturu 2010* (Verhovna Rada Ukrainy). *Oficijnyj sajt Verhovnoi Rady Ukrainy*. <<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2778-17>> (2015, lystopad, 13).
- Zakon pro vyschu osvitu 2014* (Verhovna Rada Ukrainy). *Oficijnyj sajt Verhovnoi Rady Ukrainy*. <<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>> (2015, lystopad, 13).
- Zjunkin, A. G. (2003). *Finansove pravo: Opornyj konspekt lekcij*. Kiiv: MAUP.
- Ilovajskij, S. Y. (1904). *Uchebnyk fynansovogo prava*. Odessa, typografija A.F. Sokolovskogo.
- Kasjanenko, T. G., Maxovykova, G. A. (2009). *Investicii: uchebnoe posobyje*. Moskva: Eksmo.
- Kosarenko, N. N. (2010). *Pravovoe obespechenye publychnyh ynteresov v sfere strahovanyja: monografija*. Moskva: Volters Kluver.
- Kravicov, D. V. (2007). *Finansovi pravovidnosyny u sfere investycijnoji dijalnosti. Aktualni problemy derzhavy i prava*. Odesa.
- Kuznecov, B. T. (2010). *Investicii: uchebnoe posobie*. Moskva: Junyty-Dana.
- Kuznecova, Y. A. (2008). *Gosudarstvennoe i muncypalnoe upravlenie: Konspekt lekcij*. Moskva: Eksmo.
- Kushlin, V. I. (2005). *Gosudarstvennoe regulirovanje rynochnoj ekonomyky: uchebnyk*. Moskva: Yzd-vo RAGS.
- Malko, A. V. (2010). *Teorija gosudarstva i prava v sxemax, opredelenijax i kommentarijax: uchebnoe posobie*. Moskva: Prospekt.
- Malcev, G. V. (2011). *Socyalnye osnovanija prava*. Moskva: Norma.
- Marchenko, M. N., Szukov, V. N. (2004). *Teorija gosudarstva i prava: uchebnyk*. Moskva: Zercalo.
- Mackuljak, I. D. (2007). *Gosudarstvennye i municipalnye finansy: uchebnyk*. Moskva: Yzd-vo RAGS.
- Morozova, T. G., Durdynjev, U. M., Tyxonov, V. F. (2002). *Gosudarstvennoe regulirovanje ekonomyky: uchebnyk*. Moskva: JuNYTY-DANA.
- Nagrebelyj, V. P., Chernadchuk, V. D., Suhonos, V. V. (2003). *Finansove pravo Ukrainy. Zagalna chastyna: navchalnyj posibnyk*. Xarkiv: Odissej.
- Rassolov, M. M., Malaxov, V. P., Ivanov, A. A. (2011). *Aktualnye problemy teorii gosudarstva i prava: uchebnoe posobyje*. Moskva: JuNYTY-DANA.
- Savchenko, L. A., Cymbaljuk, A. V., Shkarupa, V. K., Gluh, M. V. (2001). *Finansove pravo: navchalnyj posibnyk*. Irpinj: Akademiya DPS Ukrainy.
- Chetvernin, V. A. (2003). *Vvedenie v kurs obschej teorii prava i gosudarstva: uchebnoe posobie*. Moskva: Ynstitut gosudarstva i prava RAN.
- Chirkin, V. E. (2005). *Systema gosudarstvennogo i municipalnogo upravlenija: uchebnyk*. Moskva: Juryst.